

“Institucionālais repozitārijs pētniecības attīstībai un
zinātniskās informācijas pieejamībai”
“Brīvpieejas informācija un autortiesības”

Open Access nedēļas ietvaros
Seminārs 28.oktobris 2011.gads

LU Juridiskās fakultātes
Lektors Mārcis Krūmiņš

Autora tiesības

Nostiprinātas Latvijas Republikas
Satversmes 113.pantā;

“ Valsts atzīst zinātniskās, mākslinieciskās un
citādas jaunrades brīvību, kā arī aizsargā
autortiesības un patenttiesības.”

Autortiesību likums 14.pants

(1) Darba autoram ir neatsavināmas autora personiskās tiesības uz:

- 1) autorību;
- 2) izlemšanu, vai **darbs tiks izziņots un kad tas tiks izziņots;**
- 3) darba atsaukšanu
- 4) vārdu
- 5) darba neaizskaramību
- 6) pretdarbību

(2) Neviena no šā panta pirmajā daļā minētajām tiesībām autora dzīves laikā nevar pāriet citai personai.

Neaizsargājami darbi 6.pants

- Normatīvos un administratīvos aktus, tiesu nolēmumus;
- Valsts apstiprinātos, starptautiski atzītos simbolus un zīmes , ko regulē atsevišķi normatīvie akti;
- Kartes, ko nosaka normatīvie akti;
- Informatīvos līdzekļos sniegto informāciju par dienas jaunumiem, faktiem un notikumiem;
- Idejas, metodes, procesus un matemātiskās koncepcijas.

Mantisko tiesību ierobežojumi

19.pants (1) Autortiesības nav uzskatāmas par pārkāptām, ja bez autora piekrišanas un bez atlīdzības šajā likumā noteiktajā kārtībā:

... 2) Darbs tiek izmantots izglītības un pētniecības mērķiem, ievērojot šā likuma 21.panta noteikumus;...

... 4) darbs tiek izmantots bibliotēku, arhīvu un muzeju vajadzībām...”

21.pants Izglītības un pētniecības mērķiem

- Obligāti norādot izmantotā darba nosaukumu un autora vārdu, kā arī ievērojot šā likuma 18.pants otrās daļas noteikumu, atļauts izziņotus vai publicētus darbus vai to fragmentus ... kas tiek speciāli radīti un izmantoti izglītības un pētniecības iestādēs nepastarpinātā mācību un pētniecības procesā...”

18.panta 2.daļa

“ Šajā nodaļā minētos autora tiesību ierobežojumus piemēro tādā veidā, lai tie nebūtu pretrunā ar autora darba normālas izmantošanas noteikumiem un nepamatoti neierobežotu autora likumiskās intereses”

Šis likuma pants ir savienojams ar 14.pantu –
Autora personiskajām tiesībām.

Doktora zinātniskā grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji

Ministru kabineta noteikumi Nr.1001

Izdoti saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma 11.panta pirmo un otro daļu

Zinātniskās darbības likums

- **11.pants. Doktora zinātniskā grāda piešķiršanas kārtība**
 - 1) Doktora zinātnisko grādu personai piešķir pēc sekmīgas promocijas darba aizstāvēšanas Promocijas padomē. Doktora zinātniskā grāda piešķiršanas (promocijas) **kārtību nosaka Ministru kabinets.**
 - (2) Ar promocijas darbu zinātniskā grāda pretendents apliecina, ka viņš ir patstāvīgi veicis oriģinālu zinātnisku pētījumu, prot patstāvīgi plānot pētījumu, ir apguvis pētījumu veikšanas metodoloģiju un darbam specialitātē nepieciešamās metodes, spēj patstāvīgi analizēt iegūtos rezultātus un izdarīt tiem atbilstošus secinājumus. Promocijas darbu ir tiesības aizstāvēt zinātniskā grāda pretendentam, kas ir persona, kura sekmīgi apguvusi akreditētas doktora studiju programmas akadēmisko daļu un sagatavojusi promocijas darbu aizstāvēšanai vai kuras akadēmiskā darbība, kas veikta ārpus šīs programmas, tiek tai pielīdzināta, ievērojot šajā programmā paredzēto kārtību un **atbilstoši Ministru kabineta noteiktajiem kritērijiem,** un kura ir sekmīgi nokārtojusi eksāmenus izraudzītajā zinātnes nozarē.

Doktora zinātniskā grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji

- 16.5. vismaz divas nedēļas pirms promocijas darba aizstāvēšanas izziņo par to laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un “Zinātnes Vēstnesis”. Reizē ar izziņošanu laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” augstskola nodrošina promocijas darba publisku pieejamību **internetā** un augstskolas bibliotēkā;

LU rīcība

- LU Rīkojums nr. 1/95 no 12.04.2006. “Par LU Promocijas padomēm un promociju” ar ko apstiprināti Noteikumi.

Noteikumu 3.punkts nosaka, ka – “...Promocija LU notiek atbilstoši LR Augstskolu likuma, Zinātniskās darbības likums, Noteikumu Nr. 1001 normām, ievērojot LU Satversmes principus un citu spēkā esošo tiesību aktu prasības.

- Noteikumu 20.punktā ir rakstīts:

... Ja pretendents norādītās nepilnības nevēlas vai nespēj novērst, viņam ... dokumentus atgriež atpakaļ.”

Un 30.punkts – “... Ja padome atzīst, ka promocijas darbs neatbilst Noteikumu 1001 izvirzītajiem kritērijiem..., tā sniedz pretendentam pamatotu lēmumu par atteikumu...” Neskaties uz to, ka 1001 Noteikumi ir pretrunā ar Autortiesību likumu.

- LU Rīkojums nr. 1/94 no 31.03.2010. “Par promocijas darbu, kopsavilkumu un to elektroniskās versijas iesniegšanas, glabāšanas un pieejas kārtību.”
- Noteikumu 8.punkta pēdējais teikums – “... LU Akadēmiskais departaments nodrošina promocijas darba publisku pieejamību internetā – LU portālā.”

- Pastāvot šādiem apstākļiem - Promocijas darba publiskošanas atļaujas (licences) līgums, ir atklāts LR Satversmes un Autortiesību likuma pārkāpums.

Līguma 3.5. punkta otrais teikums – “... LU neuzņemas saistības aizsargāt AUTORA tiesības uz Darbu, ja tās tiek aizskartas no trešo personu puses.”

Vai tiešām LATVIJAS Valsts aizsargā tikai ārvalstu datorprogrammu īpašniekus, ko dzirdam ik nedēļu, bet savus autorus un zinātniekus, kuri bieži vien iegulda savus līdzekļus darbu radīšanā, spiež savus darbus atdot par brīvu, pat nenodrošinot tiem Satversmē un Autortiesību likumā paredzētās tiesības?

Ko mēs vēlamies attīstīt? Ja sākums nav likumīgs, tad arī turpmākais nevar būt likumīgs.

Nobeigums

Mārcis Krūmiņš
LU, Juridiskās fakultātes lektors